

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	081 Право
Спеціальність	081 Право
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Правове регулювання економіки

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри *правового регулювання економіки*

 Олег ЛУК'ЯНЧИКОВ

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні *кафедри правового регулювання економіки*

Протокол № 1 від 03.09.2021р.

Розробники:

Трофименко Д.С., к.ю.н., доц. кафедри правового регулювання економіки

Суц О. П., к.ю.н., доц. кафедри правового регулювання економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

З моменту проголошення незалежності України пріоритетним напрямком діяльності держави є забезпечення захисту основних прав та свобод людини які закріплені в Конституції України. Реалізація конституційних положень потребує певної гнучкості в регулюванні відносин з приводу майнових та особистих не майнових прав людини яке здійснюється нормами цивільного права.

Цивільне право протягом усього розвитку людства відіграло і буде відігравати надзвичайно важливу роль у захисті інтересів громадян і суспільства. Забезпечує регулювання широкого кола суспільних відносин: відносини власності, товарногрошового обігу, сфери особистого життя громадян, їх творчої та інтелектуальної діяльності. В зв'язку з чим Цивільний кодекс називають другою конституцією держави. Як відомо, існування людини забезпечується головним чином завдяки суспільному виробництву, в процесі якого створюються необхідні для неї матеріальні блага. Звичайно ж функціонування такого виробництва неможливе без повної взаємодії людей. Тобто заради досягнення тих чи інших цілей суспільного виробництва і задоволення таким чином своїх потреб вони змушені вступати у відповідні взаємовідносини (суспільні відносини) майнового та не майнового характеру. Тому, на етапі побудови України з соціально-орієнтованою економікою особливого значення набуває проблема реалізації закладених в Конституції України принципів регулювання майнових відносин, захисту прав власників, честі і гідності людини. Цивільне право є однією з найбільших та найскладніших галузей права. Складнощі його вивчення пояснюються великим обсягом навчального матеріалу, складністю теоретичних категорій, мінливістю та суперечливістю законодавчих актів. Людина, як носій певних прав та інтересів, є складовою частиною й водночас центром ідей громадянського суспільства.

Цивільне право, як відомо, «обслуговує» сферу життєдіяльності громадянського суспільства, є засобом позитивної регламентації нормальних відносин у суспільстві. Саме юристи (взагалі) й правники покликані бути провідниками реалізації основних ідей громадянського суспільства. Ці ідеї є головними принципами приватного (цивільного) права: неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя фізичної особи; рівність усіх форм власності; свободи договору; неприпустимість позбавлення права власності, крім випадків, передбачених законом; свобода підприємництва; судовий захист будь-якого права у разі його порушення та ін.

Дисципліна «Цивільне право» передбачає вивчення студентами основ цивільного права, знання яких необхідно при здійсненні практичної діяльності не тільки юристів всіх спеціалізацій і напрямів діяльності але і фахівців інших спеціальностей. Всебічне і глибоке вивчення курсу «Цивільне право» є необхідною умовою отримання вищої освіти, сприяє формуванню аналітичного мислення, чіткому аналізу основних правових відносин та правильного застосування правових норм.

Метою дисципліни є підготовка майбутніх фахівців у галузі цивільного права що покликане дати студентам знання, які дозволять їм усвідомити зміст суспільних відносин, які регулюють норми цивільного права, сформувати навички аналітичної роботи з нормативними та інструктивними документами з цивільного права, за для самостійного

вирішення завдань у сфері регулювання правовідносин, пов'язаних з особистими майновими та не майновими правами.

Головні **завдання** навчальної дисципліни полягають у розумінні сенсу майнових та не майнових відносин, формуванні у студентів системи знань, вмінь, практичних навичок, необхідних для реалізації, охорони та захисту майнових та особистих не майнових прав фізичних та юридичних осіб.

Предметом навчальної дисципліни - теоретичні, законодавчі та практичні положення реалізації майнових та особистих немайнових прав, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

основні поняття, категорії і нормативно-правові акти, що регулюють відносини майнового та немайнового характеру.

поняття, зміст та елементи цивільних правовідносин;

підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин;

поняття, способи і межі здійснення цивільних прав, умови і розмір цивільноправової відповідальності;

терміни в цивільному праві;

правові форми власності та інших речових прав;

специфіку цивільно-правового регулювання особистих немайнових відносин;

поняття, види і порядок виконання зобов'язань; зміст і види цивільноправових договорів, порядок їх укладення, зміни та розірвання;

поняття відповідальності у цивільному праві та порядок притягнення до відповідальності.

вміти:

вільно користуватися понятійним апаратом;

чітко, логічно і аргументовано викладати свою точку зору;

використовувати знання основних інститутів цивільного права при виникненні цивільно-правових відносин;

використовувати нормативно-правову базу, що регламентує охорону цивільноправових правовідносин при вирішенні питань, а також в повсякденній практичній діяльності;

використовувати отримані теоретичні знання в правозахисній діяльності.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3, 4, 5
Кількість кредитів ECTS	15
Форма підсумкового контролю	залік, залік, екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Конституційне право	Кримінальне право
Теорія держави та права	Господарське право
	Міжнародне приватне право
	Міжнародне публічне право

Компетентності та результати навчання за дисципліною

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати</p>	<p>ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.</p>

<p>правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК9. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	<p>ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p>	<p>ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.</p>

<p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	
<p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	<p>ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і</p>	<p>ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.</p>

<p>кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	
<p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	<p>ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК9. Здатність працювати в команді. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати</p>	<p>ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.</p>

<p>правові позиції. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>	
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК9. Здатність працювати в команді. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.</p>
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p>	<p>ПРН 16. Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.</p>

<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.</p>
<p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.</p> <p>СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p> <p>СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p>
<p>ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.</p> <p>СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній</p>	<p>ПРН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.</p>

<p>діяльності. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	
<p>ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.</p>

3. Програма навчальної дисципліни

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Змістовий модуль 1

Тема 1. Поняття цивільного права та його система

Поняття цивільного права як галузі права, як науки та навчальної дисципліни. Місце цивільного права в системі права України. Співвідношення цивільного і господарського права. Відмежування цивільного права від інших галузей права України, які регулюють майнові та немайнові відносини. Предмет цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Поняття, ознаки та значення предмету цивільно-правового регулювання.

Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості. Поняття, ознаки та значення методу цивільно-правового регулювання. Функції цивільного права. Поняття, значення та види функцій цивільного права. Принципи цивільного права.

Поняття, значення та види принципів цивільного права. Система цивільного права. Поняття та елементи системи цивільного права.

Тема 2. Цивільне законодавство України

Цивільне право та цивільне законодавство. Загальні засади цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства, їх система. Конституція України та її значення для цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основа цивільного законодавства. Закони України. Укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України. Акти законодавства інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України.

Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій та норм моралі.

Тема 3. Цивільні правовідносини

Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст. Поняття та види суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, що складають зміст цивільних правовідносин.

Об'єкти та суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття та значення об'єктів цивільних правовідносин. Обороздатність об'єктів. Правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин.

Тема 4. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків

Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад. Виникнення цивільних правовідносин на підставах, що не передбачені цивільним законодавством.

Класифікація юридичних фактів. Події та дії, правомірні та неправомірні дії, вчинки та акти, адміністративні акти та правочини. Значення класифікації юридичних фактів.

Тема 5. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів

Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Межі здійснення цивільних прав. Умови виконання цивільних обов'язків.

Поняття права на захист цивільних прав та інтересів. Форми захисту цивільних прав та інтересів. Способи захисту цивільних прав та інтересів.

Тема 6. Фізична особа

Поняття фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Обсяг та зміст правоздатності фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб. Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види. Емансипація (підстави та правові наслідки). Дієздатність громадян інших держав і осіб без громадянства. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Підстави та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків обмежено дієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. Момент визнання фізичної особи

недієздатною. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків недієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною.

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також фізичної особи, місце перебування якої невідоме. Скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою та його правові наслідки. Оголошення фізичної особи померлою. Підстави та правові наслідки оголошення фізичної особи померлою. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.

Індивідуалізація фізичної особи. Ім'я, місце проживання особи та інші засоби індивідуалізації фізичних осіб, їх правове значення.

Акти цивільного стану. Поняття та значення актів цивільного стану. Фізична особа-підприємець. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця. Банкрутство фізичної особи-підприємця. Управління майном, що використовується у підприємницькій діяльності, органом опіки та піклування.

Тема 7. Опіка та піклування

Поняття та значення опіки та піклування. Обов'язок повідомляти про фізичних осіб, які потребують опіки та піклування. Встановлення опіки та піклування судом. Встановлення опіки та піклування органом опіки та піклування. Місце встановлення опіки або піклування. Призначення опікуна або піклувальника.

Суб'єкти опіки та піклування. Орган опіки та піклування. Фізичні особи, над якими встановлюється опіка та піклування. Фізична особа, яка не може бути опікуном або піклувальником. Опіка або піклування над фізичною особою, щодо якої не призначено опікуна або піклувальника.

Змістовий модуль 2

Тема 8. Юридичні особи

Поняття, ознаки та значення юридичних осіб. Вчення про юридичні особи.

Види юридичних осіб. Юридичні особи приватного та публічного права. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних правовідносинах. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства та установи. Підприємницькі та непідприємницькі товариства.

Способи створення юридичної особи. Створення юридичних осіб в залежності від організаційно-правових форм та цілей діяльності. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи. Момент виникнення цивільної правоздатності. Особисті немайнові та майнові права юридичної особи. Філії та представництва юридичної особи. Відповідальність юридичних осіб. Індивідуалізація юридичної особи. Найменування юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи. Інші засоби індивідуалізації.

Припинення юридичної особи. Реорганізація юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу та перетворення. Підстави та порядок ліквідації юридичної особи. Правові наслідки припинення юридичної особи.

Поняття та види підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств. Виробничий кооператив.

Тема 9. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах

Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах. Українська держава як суб'єкт цивільного права, особливості його правового становища. Автономна Республіка Крим, адміністративно-територіальні

утворення у відносинах, що регулюються цивільним законодавством. Органи та представники, через яких діють держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади у цивільних відносинах.

Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.

Тема 10. Об'єкти цивільних прав

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Вчення про об'єкти цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Поняття та правове значення речей як об'єктів цивільних прав. Тварини як особливий об'єкт цивільних прав.

Класифікація речей та її правове значення. Рухомі та нерухомі речі. Речі подільні та неподільні. Споживні та неспоживчі. Речі, визначені родовими та індивідуальними ознаками. Головна річ та приналежність. Складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи. Оборотоzdатність речей у цивільному праві. Майно як особливий об'єкт цивільних прав. Поняття та види майна.

Підприємство як єдиний майновий комплекс.

Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Поняття та особливості грошей, валютних цінностей як об'єктів цивільних прав.

Цінні папери. Поняття та види цінних паперів. Окремі види цінних паперів: облигація, вексель, акція, ощадний сертифікат тощо. Передання прав на цінні папери. Робота та послуги. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.

Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види. Поняття та види особистих немайнових благ відповідно до Конституції України та Цивільного кодексу України. Результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, особисті немайнові блага.

Тема 11. Правочини

Поняття, ознаки та значення правочинів. Види правочинів. Правочини односторонні, двосторонні та багатосторонні. Оплатні та безоплатні правочини. Умовні правочини. Консенсуальні та реальні правочини. Каузальні та абстрактні правочини. Еквівалентні та алеаторні правочини.

Чинність правочину. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Тлумачення змісту правочину. Значення тлумачення правочину. Правила тлумачення змісту правочину. Недійсність правочину. Поняття недійсності правочину. Порядок та правові наслідки визнання правочину недійсним. Види недійсних правочинів.

Тема 12. Представництво

Поняття, підстави виникнення та види представництва. Правове значення представництва. Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю. Передоручення.

Вчинення правочинів представником. Правочини, які може вчиняти представник. Правові наслідки вчинення правочину представником. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Довіреність. Поняття та види довіреності. Форма довіреності. Довіреність юридичної особи. Значення довіреності.

Припинення представництва. Підстави припинення представництва. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреність. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Тема 13. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність

Поняття строку і терміну, їх значення та види. Місце строків (термінів) у системі

юридичних фактів цивільного права. Обчислення строків. Загальні правила про обчислювання строків. Початок та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття, сутність та значення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Види позовної давності. Загальна та спеціальна позовна давність. Обчислення та перебіг позовної давності. Правила обчислення позовної давності. Початок перебігу позовної давності.

Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності. Поняття, підставита правове значення зупинення та переривання перебігу позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Наслідки спливу позовної давності. Застосування позовної давності до додаткових вимог.

Тема 14. Цивільно-правова відповідальність

Поняття цивільно-правової відповідальності. Форми цивільно-правової відповідальності. Умови настання цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Змістовий модуль 3

Тема 15. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи

Поняття та види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права. Здійснення особистих немайнових прав. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав.

Захист особистих немайнових прав. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.

Тема 16. Особисті немайнові права, що забезпечують природнеіснування фізичної особи

Право на життя. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Право на свободу. Право на особисту недоторканість. Фізична недоторканість. Психічна недоторканість. Статева недоторканість.

Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Патронат. Поняття та зміст.

Тема 17. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи

Право на ім'я. Право на повагу до гідності та честі. Право на недоторканість ділової репутації. Поняття та зміст.

Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Право на таємницю кореспонденції. Поняття та зміст.

Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-, та відеозйомки. Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості.

Право на місце проживання. Право на недоторканість житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування. Поняття та зміст.

Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання. Поняття та зміст.

Тема 18. Загальні положення про речове право

Поняття та ознаки речового права. Підстави виникнення речових прав. Об'єкти та суб'єкти речового права. Види речових прав.

Захист речових прав. Поняття та особливості захисту речових прав.

Тема 19. Право власності

Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканість права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності. Зміст права власності.

Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Поняття та зміст.

Підстави набуття права власності. Класифікація підстав (способів) набуття права власності та характеристика окремих способів.

Момент виникнення права власності у набувача. Момент виникнення у набувача права власності за первісними підставами. Момент набуття права власності за правочином.

Здійснення права власності. Порядок та межі здійснення права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Право власності на землю (земельну ділянку). Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності на землю (земельну ділянку). Право власника на забудову земельної ділянки. Самочинне будівництво. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, щорозміщені на ній.

Право власності на житло. Поняття житла. Житловий будинок, садиба, квартира як об'єкти права власності. Права власника житлового будинку, квартири. Права житлово-будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу. Об'єднання власників житлових будинків, квартир.

Припинення права власності. Підстави та порядок припинення права власності.

Тема 20. Право спільної власності

Поняття та види права спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності.

Здійснення права спільної власності. Утримання майна, що перебуває у спільній власності. Виділення частки співвласника. Припинення права спільної власності.

Тема 21. Захист права власності

Поняття та види захисту права власності. Принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності. Основні засади захисту права власності. Види способів захисту права власності.

Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна власника із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні речей із незаконного володіння. Захист прав власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Виключення майна з опису та звільнення з-під арешту.

Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності. Відшкодування шкоди, заподіяної речам власника. Недійсність актів, що порушують право власності.

Змістовий модуль 4

Тема 22. Речові права на чуже майно

Право володіння чужим майном як речове право. Суб'єкти та об'єкти володіння. Виникнення володіння та його припинення. Іпотека та притримання. Захист володіння

майном.

Право користування чужим майном як речове право. Сервітут: поняття, види, підстави виникнення, припинення та його захист. Суперфіцій та емфітевзис: поняття, підстави виникнення, припинення та захист.

Тема 23. Загальні положення про право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Передумови правової регламентації відносин, пов'язаних з результатами інтелектуальної діяльності. Відмінність матеріальних об'єктів від нематеріальних. Теорії права інтелектуальної власності. Загальні риси виключних прав на нематеріальні об'єкти. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти. Основні інститути права інтелектуальної власності: авторське право, суміжні права, право промислової власності, право на комерційну інформацію, тощо. Законодавство про інтелектуальну власність в Україні. Характеристика національних та міжнародних нормативних актів. Зміст права інтелектуальної власності.

Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Вільне використання майнових прав.

Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням.

Захист права інтелектуальної власності. Форми захисту права інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності: загальні та специфічні.

Тема 24. Авторське право та суміжні права

Об'єкти авторського права. Поняття та ознаки об'єктів авторського права. Літературні та художні твори. Комп'ютерні програми. Компіляції даних. Інші твори. Обсяг правової охорони об'єктів авторського права.

Зміст суб'єктивного авторського права. Загальні положення про суб'єктивне авторське право. Момент виникнення авторського права. Особисті немайнові та майнові права авторів. Строк дій авторського права. Правові наслідки закінчення строку чинності авторського права.

Обмеження авторського права. Загальні засади обмеження авторського права. Використання цитат. Використання творів у наукових, освітніх, культурних та соціальних цілях. Вільне відтворення бібліотеками. Вільне відтворення творів у особистих цілях.

Суміжні права. Об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Використання суміжних прав.

Тема 25. Право промислової власності

Об'єкти патентного права. Поняття та ознаки об'єктів патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок. Обсяг правової охорони об'єктів патентного права. Зміст суб'єктивного патентного права. Загальні положення про суб'єктивне патентне право. Момент виникнення прав з патенту. Строк дій прав з патенту. Правові наслідки припинення дії патенту та визнання патенту недійсним.

Право на комерційне найменування. Поняття та ознаки комерційного найменування. Вимоги щодо комерційного найменування. Момент виникнення права на комерційне найменування. Строк дії. Припинення дії права на комерційне найменування.

Право на торгівельну марку. Поняття та ознаки торгівельної марки. Критерії охороноздатності торгівельної марки. Момент виникнення права на торгівельну марку. Строк дії. Припинення дії права на торгівельну марку.

Тема 26. Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності

Поняття наукового відкриття. Право інтелектуальної власності на компоновання інтегральної мікросхеми. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію. Право інтелектуальної власності на сорт рослин. Право інтелектуальної власності на породу тварин. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Змістовий модуль 5

Тема 27. Загальні положення про зобов'язання

Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права. Поняття зобов'язального права в об'єктивному розумінні. Система зобов'язального права. Загальні та спеціальні норми зобов'язального права та їх співвідношення.

Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання). Поняття зобов'язального правовідношення (зобов'язання). Поняття і види підстав виникнення зобов'язань.

Правова класифікація зобов'язань і критерії її здійснення. Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні.

Виконання зобов'язання. Загальні умови виконання зобов'язання. Поняття належного виконання зобов'язання. Принципи належного виконання зобов'язань. Суб'єкти, предмет, строк, місце, спосіб та валюта виконання зобов'язань.

Способи забезпечення належного виконання зобов'язань. Поняття забезпечувальних правовідносин, що спонукають до належного виконання зобов'язань (загальні ознаки). Види способів забезпечення належного виконання зобов'язань. Неустойка. Поняття неустойки. Підстави виникнення права на неустойку. Види неустойки. Завдаток. Поняття завдатку. Предмет завдатку. Функції завдатку. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого завдатком. Поручка. Поняття поручки. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого поручкою. Права поручителя, який виконав зобов'язання. Припинення поручки. Гарантія. Поняття гарантії. Правові наслідки порушення або припинення зобов'язання, забезпеченого гарантією. Право гаранта на зворотну вимогу до боржника. Застава. Поняття застави. Підстави виникнення застави. Окремі види застави. Форма договору застави та його реєстрація. Предмет застави. Наступна застава. Правові наслідки невиконання зобов'язання, забезпеченого заставою. Припинення права застави. Притримання. Поняття притримання. Розпорядження річчю, яку притримує кредитор. Задоволення вимог за рахунок речі, яку притримує кредитор.

Припинення зобов'язань. Поняття і підстави припинення зобов'язань.

Припинення зобов'язання належним виконанням, переданням відступного, зарахуванням зустрічних вимог, за домовленістю сторін, прощенням боргу, поєднанням боржника і кредитора в одній особі, неможливістю його виконання, смертю фізичної або ліквідацією юридичної особи.

Правові наслідки порушення зобов'язань та їх види. Поняття порушення зобов'язання.

Тема 28. Загальні положення про договір

Цивільно-правовий договір. Поняття та види договорів. Принцип свободи договору. Публічний договір. Договір приєднання, попередній договір, договір на користь третьої особи. Форма договору.

Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов. Істотні, звичайні та

випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Порядок укладення договорів. Оферта. Акцепт. Підстави для зміни або розірвання договору.

Тема 29. Договори про передання майна у власність

Загальні та відмінні риси договорів про передання майна у власність. Види таких договорів.

Договір купівлі-продажу: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору купівлі-продажу.

Договір роздрібної купівлі-продажу: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір поставки: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір контрактації: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди цього договору.

Договір міни: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види.

Договір ренти: поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види.

Договір довічного утримання (догляду): поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір дарування. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків. Пожертва.

Тема 30. Договори про передання майна у тимчасове володіння та користування

Загальні та відмінні риси договорів про оплатне передання майна у тимчасове володіння та користування. Види таких договорів.

Договір найму (оренда). Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору найму (оренди).

Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму (оренди) будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін.

Договір найму (оренди) житла. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, захист прав споживачів, різновиди найму житла.

Договір позички. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Тема 31. Договори про виконання робіт

Загальні та відмінні риси договорів про оплатне виконання робіт. Види таких договорів.

Договір підряду. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору підряду.

Договір побутового підряду. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, захист прав споживачів.

Договір будівельного підряду. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір підряду на проектні та пошукові роботи. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Змістовий модуль 6

Тема 32. Договори про надання послуг

Загальні положення про договори з надання послуг: предмет договору, умови виконання. Загальні та відмінні риси договорів про надання послуг. Види таких договорів.

Договір перевезення. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір транспортного експедирування. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір зберігання. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір страхування. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, різновиди договору страхування.

Договір доручення. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір комісії. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір управління майном. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, виконання договору управління майном, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір позики, кредитний договір, договір банківського вкладу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір банківського рахунку. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання

(неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Договір факторингу. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків.

Розрахунки. Загальні положення про розрахунки. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень. Розрахунки за акредитивом. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

Тема 33. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію

Загальні та відмінні риси договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Види таких договорів: ліцензійний договір, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, договір про передання виключних майнових права інтелектуальної власності.

Договір про комерційну концесію. Поняття, правова ціль, юридична характеристика, істотні умови, форма, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання (неналежного виконання) сторонами своїх обов'язків, види.

Тема 34. Договір про спільну діяльність

Загальні положення про спільну діяльність. Поняття, загальна характеристика та форма договору про спільну діяльність.

Договір простого товариства. Поняття, вклади учасників, спільне майно, витрати та збитки учасників, припинення договору простого товариства, відповідальність учасників.

Тема 35. Недоговірні зобов'язання

Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.

Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Зобов'язання, що виникають в разі створення загрози життю, здоров'ю, майну осіб: поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки сторін.

Деліктні зобов'язання. Поняття і система деліктних зобов'язань. Суб'єкти і зміст деліктних зобов'язань. Класифікація деліктних зобов'язань. Правові умови виникнення деліктних зобов'язань. Необхідні та факультативні умови виникнення деліктних зобов'язань. Загальні положення про порядок та обсяг відшкодування заподіяної шкоди. Врахування вини потерпілого та майнового стану заподіювача шкоди в деліктних зобов'язаннях.

Відшкодування моральної шкоди. Поняття, порядок та обсяг відшкодування моральної шкоди.

Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності. Відшкодування шкоди, завданої найманим працівником установи, підприємства, організації під час виконання ним своїх трудових обов'язків.

Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів державної влади,

органів влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування або їхніми посадовими особами. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.

Відшкодування шкоди, завданої злочином. Відшкодування шкоди, завданої особами, що не досягли повноліття та недієздатними особами. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (кондикційні зобов'язання): поняття, сторони, підстави виникнення, предмет, права та обов'язки.

Тема 36. Загальні положення про спадкування

Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.

Спадкова маса. Права та обов'язки, які входять до складу спадщини, права та обов'язки померлого, які не успадковуються. Суб'єкти спадкових правовідносин. Спадкоємці. Право на спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Об'єкти спадкового правонаступництва. Спадкування права на земельну ділянку; спадкування частки у праві спільної власності; спадкування права на вклад у банку; спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.

Спадкування за заповітом. Поняття заповіту. Право на заповіт, право на зміну та скасування заповіту. Суб'єкти спадкування за заповітом. Загальні вимоги до форми заповіту. Секретний заповіт. Спадкування подружжя. Недійсність заповіту. Посвідчення заповіту. Посвідчення заповіту нотаріусами, іншими посадовими особами. Посвідчення заповіту при свідках. Зміст заповіту. Заповіт з умовою. Тлумачення заповіту. Види заповідальних розпоряджень. Призначення і підпризначення спадкоємців, заповідальний відказ, покладення. Право на обов'язкову частку у спадщині.

Спадкування за законом. Підстави спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості закликання до спадкування. Спадкування за правом представлення. Частка спадкоємців за законом у спадковому майні.

Право на прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Наслідки спливу строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини. Дії, які свідчать про прийняття спадщини. Подання заяви на прийняття спадщини. Прийняття спадщини особою, яка постійно проживала зі спадкодавцем. Прийняття спадщини малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена.

Виконання заповіту. Призначення виконавця заповіту. Повноваження виконавця заповіту. Контроль за виконанням заповіту. Строк чинності повноважень виконавця заповіту. Право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень.

Оформлення права на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину. Державна реєстрація права на спадщину. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину та його анулювання. Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.

Спадковий договір. Спадковий договір, його поняття. Сторони спадкового договору. Форма спадкового договору. Обов'язки набувача у спадковому договорі. Особливості спадкового договору з участю подружжя. Забезпечення виконання спадкового договору. Розірвання спадкового договору.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

4. Методи навчання та викладання

У навчальному процесі використовуються традиційні методи – словесні (розповідь, пояснення, лекція, бесіда, дискусія, у дистанційному навчанні – есе, семінар), наочні (показ: ілюстрація, демонстрація презентація), практичні (вправи – ситуаційні завдання, кейси, творчі вправи, виконання творчого завдання, науково-дослідна робота), контрольні (експрес-опитування, письмові контрольні роботи, підсумковий контроль) і самостійні (аналіз нормативно-правових актів).

Крім того, використовуються діалогічні методи навчання (методи активізації навчально-пізнавальних дій), зокрема, до них належать аналіз конкретної ситуації (Теми 1-27), «мозковий штурм» («атака») (Теми 5-9), навчально-тематична дискусія (Теми 1-27), ділова гра «Консультавання клієнта» (Теми 1-27) тощо.

5. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

Контрольні заходи включають:

у третьому семестрі:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

2) модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

3) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку відповідно до графіку навчального процесу.

у четвертому семестрі:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

2) модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

3) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку відповідно до графіку навчального процесу.

у п'ятому семестрі:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

2) модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

3) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль знань здійснюється на практичних заняттях шляхом оцінювання рівня активності студентів при обговоренні теоретичних питань теми (2 бал) та правильністю виконання ситуаційних завдань – проблемних ситуацій (3 бали).

Позааудиторна самостійна робота передбачає виконання творчого завдання, яке оцінюється у 5 бали, та індивідуальної роботи шляхом написання наукової статті, тез доповідей, аналізу рішень судів тощо (оцінюється у 10 балів).

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється

у третьому – четвертому семестрах – з урахуванням отриманих балів упродовж семестрів.

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни (3, 4 семестр)

Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми на практичних заняттях	14
Вирішення ситуаційних завдань	21
Письмова контрольна робота	10*2=20
Індивідуальне завдання	10
Виконання творчого завдання	5*2=10
Підсумкова контрольна робота	25
Максимальна кількість балів	100

у п'ятому семестрі – на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни (5 семестр)

Види навчальної роботи	Мах кількість балів
Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми на практичних заняттях	10
Вирішення ситуаційних завдань	15
Письмова контрольна робота	10*2=20
Виконання індивідуального завдання	10
Виконання творчого завдання	5
Екзамен	40
Максимальна кількість балів	100

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни «Цивільне право» у п'ятому семестрі здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет з 3 завдань (одне стереотипне – теоретичне питання, два діагностичних – тестові та практичні завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Відповіді на питання діагностичного рівня демонструють вміння вирішувати нескладні ситуативні завдання шляхом застосування нормативно-правових актів, що регулюють корпоративні правовідносини.

Відповідь на питання стереотипного рівня має виявити уміння ефективно та правильно застосовувати законодавство, давати абсолютно правильну аргументовану відповідь.

Кожний рівень питань оцінюється окремо, а загальна оцінка підраховується як зважена сума оцінок за кожне питання. Кількісний показник (бал) встановлюється залежно від ступеня виконання завдання. Максимальний бал за іспит – 40.

Завдання стереотипного рівня подано у вигляді теоретичного питання, яке треба розкрити (надати характеристику змісту і скласти відповідну схему). Оцінюється правильна відповідь за питання – 10 балів. Завдання діагностичного рівня подано у вигляді тестового завдання та практичного завдання невеликої складності.

Тестове завдання представлено у вигляді 15 тестових питань. Кожна правильна відповідь та тестове питання оцінюється в один бал, загальна максимальна кількість отриманих балів становить 15.

Правильне вирішене практичне завдання оцінюється у 15 балів в цілому, з яких:

2 бали – за правильний алгоритм вирішення завдання;

4 бали – за юридичну правильність вибору нормативно-правових актів, що застосовуються до розв'язання завдання;

4 бали – за наявність і ґрунтовність висновку;

1 бали – за охайність подання результатів;

4 бали – за наявність пояснень щодо алгоритму вирішення завдання.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімум можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімум можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни (3 семестр)

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1				
Тема 1. Поняття цивільного права та його система. Тема 2. Цивільне законодавство України	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Поняття цивільного права та його система»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 1. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	
Тема 2. Цивільне законодавство України	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Цивільне законодавство України»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 2. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми.	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 1-2	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять.	Перевірка домашніх завдань.	
		Огляд чинного законодавства за темою.	Перевірка домашніх завдань.	

Тема 3. Цивільні правовідносини	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Цивільні правовідносини»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 3. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань.	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 4. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 4. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 3-4	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		

Тема 5. Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 5. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
	Огляд чинного законодавства за темою. Підготовка творчого завдання	Перевірка домашніх завдань		
Тема 6. Фізична особа.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Фізична особа»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 6. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 5-6	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
		Презентація творчого завдання за темами 1-6	Презентація результатів	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань		
	Огляд чинного законодавства за темою. Підготовка до написання модульної контрольної роботи	Перевірка домашніх завдань		

Тема 7. Опіка та піклування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Опіка та піклування»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 7. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
		Написання модульної контрольної роботи за темами 1-7	Перевірка контрольної роботи	10
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань		
	Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2				
Тема 8. Юридичні особи	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Юридичні особи»	Активна робота на лекції.	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 8. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 7-8	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 8. Юридичні особи	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Юридичні особи»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 8. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних	Перевірка домашніх завдань	

	самостійного опрацювання	заняць		
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	
Тема 9. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 9. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми.	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Вивчення основної та додаткової літератури	
Тема 10. Об'єкти цивільних прав	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Об'єкти цивільних прав»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 10. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 9-10	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	

Тема 11. Правочини.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Правочини»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 11. Розгляд теоретичних питань за темами	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темам	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темами		Перевірка домашніх завдань		
Тема 12. Представництво	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Представництво»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 12. Розгляд теоретичних питань за темами	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 11-12	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять.	Перевірка домашніх завдань.	
Огляд чинного законодавства за темами. Підготовка творчого завдання		Перевірка домашніх завдань.		

Тема 13. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 13. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
		Написання модульної контрольної роботи за темами 8-13	Перевірка контрольної роботи	10
		Презентація творчого завдання по темат 7-13	Презентація результатів	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять.	Перевірка домашніх завдань.	
		Огляд чинного законодавства за темами. Підготовка до модульної контрольної роботи за темами 8-14.	Перевірка домашніх завдань.	
	Тема 14. Цивільно-правова відповідальність	<i>Аудиторна робота</i>		
Лекція		Лекція 15 на тему 14: Цивільно-правова відповідальність	Активна робота на лекції	
Практичне заняття		Практичне заняття за темою 14. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
		Написання семестрової контрольної роботи за темами 1-14	Перевірка семестрової контрольної роботи	25
		Виконання індивідуального завдання	Презентація індивідуального завдання	10
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	

Рейтинг-план навчальної дисципліни (4 семестр)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3				
Тема 15. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 15. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	
Тема 16. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 16. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 15-16	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	

Тема 17. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Особисті немайнові права, що забезпечують природне соціальне буття фізичної особи»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 17. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять.	Перевірка домашніх завдань.	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 18. Загальні положення про речове право.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про речове право»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 18. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 17-18	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		

Тема 19. Право власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про речове право. Право власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 19. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 19. Право власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про речове право. Право власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 19. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темі 19	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка творчого завдання	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 20. Право спільної власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Право спільної власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 20. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
Вирішення ситуаційних завдань по темі		Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань		

		Презентація творчого завдання за темами 15-20	Презентація результатів	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до написання модульної контрольної роботи за темами 15-21	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	
Тема 21. Захист права власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Захист права власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 21. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 20-21	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
		Написання модульної контрольної роботи за темами 15-21	Перевірка контрольної роботи	10
		<i>Самостійна робота</i>		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	
Тема 22. Речові права на чуже майно	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4			
	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Речові права на чуже майно»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 22. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 20-22	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			

	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	
Тема 23. Загальні положення про право інтелектуальної власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про право інтелектуальної власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 23. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 24. Авторське право та суміжні права	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Авторське право та суміжні права»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 24. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 23-24	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань		
	Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань		

Тема 24. Авторське право та суміжні права	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Авторське право та суміжні права»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 24. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 25. Право промислової власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Право промислової власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 25. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темі 25	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
		Презентація творчого завдання за темами 21-25	Презентація результатів	5
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до модульної контрольної роботи за темами 22-25	Перевірка домашніх завдань		
	Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань.		
Тема 25. Право промислової власності	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Право промислової власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 25. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	

		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань		
		Написання модульної контрольної роботи за темами 22-25	Перевірка контрольної роботи	10	
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять. Підготовка до семестрової контрольної роботи	Перевірка домашніх завдань	
			Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань	
	Аудиторна робота				
Тема 26. Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності	Лекція	Проблемна лекція «Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності»	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 26. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань		
		Написання семестрової контрольної роботи	Перевірка семестрової контрольної роботи	25	
		Виконання індивідуального заняття	Презентація індивідуального заняття	10	
	Самостійна робота				
Питання та завдання до самостійного опрацювання		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань		
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань		

Рейтинг-план навчальної дисципліни (5 семестр)

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5				
Тема 27. Загальні положення про зобов'язання	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про зобов'язання»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 27 Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 27. Загальні положення про зобов'язання	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про зобов'язання»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 27 Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Виконання ситуаційних завдань по темі 27	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань.	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	
Огляд чинного законодавства за темою		Огляд чинного законодавства за темою		

Тема 28. Загальні положення про договір	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про договір»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 28. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 29. Договори про передавання майна у власність	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Договори про передавання майна у власність»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 29. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 28-29	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 30. Договори про передавання майна у тимчасове володіння та користування	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Проблемна лекція «Договори про передавання майна у тимчасове володіння та користування»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 21. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
Вирішення ситуаційних завдань по темі		Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань		

		Підготовка презентацій за темами 27-30	Презентація результатів	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою. Підготовка до модульної контрольної роботи за темі		Перевірка домашніх завдань		
Тема 31. Договори про виконання робіт	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція «Договори про виконання робіт»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 31. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	5
		Написання модульної контрольної роботи за темами 27 – 30	Перевірка контрольної роботи	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6				
Тема 32. Договори про надання послуг	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція «Договори про надання послуг»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темами 32. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань.	
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань		
	Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх		

			завдань	
Тема 33. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про комерційну концесію	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція «Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 33. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 34. Договір про спільну діяльність	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція «Договори про спільну діяльність»	Активна робота на лекції	
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 25. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5
		Вирішення ситуаційних завдань по темам 32-34	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань	
Огляд чинного законодавства за темою		Перевірка домашніх завдань		
Тема 35. Недоговірні зобов'язання	Аудиторна робота			
	Лекція	Проблемна лекція «Недоговірні зобов'язання»	Активна робота на лекції	
Практичне заняття	Практичне заняття за темою 35. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми		

		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань.		
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань		
		Огляд чинного законодавства за темою	Перевірка домашніх завдань		
Тема 36. Загальні положення про спадкування	Аудиторна робота				
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про спадкування»	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 36. Розгляд теоретичних питань за темою	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми	5	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань		
		Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Перевірка домашніх завдань.		
Огляд чинного законодавства за темою. Підготовка до модульної контрольної роботи за темами 31-36		Перевірка домашніх завдань			
Тема 36. Загальні положення про спадкування	Аудиторна робота				
	Лекція	Проблемна лекція «Загальні положення про спадкування»	Активна робота на лекції		
	Практичне заняття	Практичне заняття за темою 36. Розгляд теоретичних питань за темою.	Активна участь в обговоренні теоретичних питань теми.	10	
		Вирішення ситуаційних завдань по темі	Активна участь у вирішенні ситуаційних завдань.		
		Написання модульної контрольної роботи за темами 31 – 36	Перевірка контрольної роботи		
		Виконання індивідуального завдання	Презентація індивідуального завдання	10	
		Самостійна робота			
Питання та завдання до	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять	Вивчення лекційного			

	самостійного опрацювання		матеріалу, підготовка до практичних занять	
		Огляд чинного законодавства за темою	Огляд чинного законодавства за темою	
Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів: Конвенція ООН від 11 квітня 1980 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_003
3. Про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів: Конвенція ООН від 14 червня 1974 року. Режим доступу до Конвенції. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_002/print1340283646425998
4. Господарський кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18-22. Ст.144.
5. Земельний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 7.
6. Житловий кодекс України. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1983. № 28. Ст.573.
7. Кодекс торгового мореплавства України. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 47-52. Ст.349.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122 (Додаток).
9. Кодекс України з процедур банкрутства. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст.74.
10. Кодекс законів про працю. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. № 50 (Додаток).
11. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.
12. Повітряний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 48-49. Ст.536.
13. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
14. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
15. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. *Відомості Верховної ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
16. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 50-51. Ст. 384
17. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993 р. № 3659-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 50. Ст.472
18. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5-6. Ст.3.
19. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України. від 01.07.2010 р. № 2398-VI. *Відомості верховної ради України*. 2010. № 38. Ст.509.
20. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. *Відомості Верховної*

Ради України. 2003. № 31-32. Ст.263.

21. Про захист прав споживачів : Закон України 12.05.1991 р. № 1023-XII. Відомості Верховної Ради України УРСР. 1991. №30. Ст.379.

22. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 23. Ст.158

23. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 39. Ст.383.

24. Про оренду землі : Закон України від 06.10.1998 р. № 161-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №46-47. Ст.280.

25. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687- XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32.

26. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду : Закон України від 1 грудня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №1. Ст.1.

27. Про регулювання бартерних (товарообмінних) операцій у зовнішньоекономічній діяльності: Закон України 23 грудня 1998 року № 351-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999, № 5-6. Ст.44.

28. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст.78

29. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 13. Ст.69.

30. Про фінансовий лізинг: Закон України від 11 грудня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 16. Ст.68.

31. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 томах / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2019. Т. 2. 1049 с.

32. Цивільне право України. Загальна частина. За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 976 с.

33. Цивільне право України. Особлива частина: підручник; за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 1173 с.

34. Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / За заг. ред. В.І. Борисової, І.В. СпасибоФатєєвої, В.Л. Яроцького. — Х.: Право, 2012. Т. 1. 656 с.

35. Цивільне право України: Підручник: У 2 т. / За заг. ред. В.І. Борисової, І.В. СпасибоФатєєвої, В.Л. Яроцького. — Х.: Право, 2012. Т. 2. 816 с.

36. Цивільне та сімейне право України: навч. посібник / За ред. Є.О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2018. 598 с.

37. Цивільні правовідносини з корпоративного інвестування: Монографія / О.П. Суц. – Х. : Право, 2017. 200 с.

Додаткова

38. Дзера І. О. Цивільно-правові засоби захисту права власності в Україні. К.: Юрінком Інтер, 2001.186с.

39. Довбій С.П. Деякі проблемні питання правового регулювання договірних відносин з охорони майна. *Право і Безпека*. 2013. № 4. С. 142-147.

40. Ісаєв А.М. До питання про форму договору дарування. *Проблеми законності*. 2013. Вип. 122. С. 49-56.

41. Калініченко О. Поняття та юридична природа заповіту: проблемні питання. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 7. С. 19-22.

42. Лаговська Н.В. Нормативно-правове регулювання спадкування за заповітом в Україні. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2017. Вип. 2-3. С. 65-70.

43. Майстер І.П. Компенсація моральної шкоди як спосіб захисту особистих

немайнових прав фізичної особи: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 20 с.

44. Мамченко Ю.А. Визначення умови про перехід права власності у договорі купівлі-продажу. *Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право"*. 2011. №1. С. 62-68.

45. Мануїлова К.В. Загальні підстави та умови цивільної відповідальності внаслідок заподіяння шкоди джерелом підвищеної небезпеки. *Митна справа*. 2012. № 5 (Ч. 2, Кн. 2). С. 192-203.

46. Паснок А.О. Поняття та класифікація договорів роздрібної купівлі-продажу товарів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. Вип. 75. С. 391-397.

47. Ткачук А. Л. Значення вини у відносинах відповідальності за порушення договірних зобов'язань. Автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ. 2002. 20с.

48. Шишка Р. Б. Охорона права інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект. Харків: Вид. Нац. ун-ту внутр. справ. 2002.

49. Трофименко Д. С. Виникнення бездокументарних цінних паперів як об'єктів цивільних прав. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2017. № 2. С. 53–57.

50. Трофименко Д. С. Дематеріалізація як процес зміни форми існування цінних паперів. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2017. № 34. Том 2. С. 130-137.

Інформаційні ресурси

51. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний вебсайт Верховної Ради України.

52. <http://www.president.gov.ua> - офіційний вебсайт Президента України.

53. <http://www.kmu.gov.ua> - офіційний вебсайт Кабінету Міністрів України.

54. <https://minjust.gov.ua/> - офіційний вебсайт Міністерства юстиції України

55. <http://www.court.gov.ua> - офіційний вебпортал судової влади в Україні

56. <https://supreme.court.gov.ua> - офіційний вебсайт Верховного України

57. <http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в Україні.

58. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національної бібліотеки України ім.

В.І.Вернадського.

59. <http://www.catalogue.nplu.org> - Національна парламентська бібліотека України.

60. : <https://wiki.legalaid.gov.ua/> - довідково-інформаційна платформа правових консультацій «WikiLegalAid»

61. <https://jurliga.ligazakon.net/> - інформаційно-аналітична система «Ліга : Закон»

62. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Цивільне право», розроблений в ПНС : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7810>